جوعارى جىلدامدىقتى تاس جول وڭتۇستىك شىنجياڭنىڭ دامۇىنا قارقىن ۇستەدى

(باسى 1 ـ بەتتە)

جاي باستالعانىمەن باسپ وزىپ، بۇقاراعا بايۇ جولىن سالىپ بەردى

كوكتەمدە قۇرىلىس قاربالاس جۇرىلۇدە. 4 ـ ايدىڭ 10 ـ كۇنى ٴتىلشى تاكلاماكان ٴشولى قويناۋىندا ىارىكەن وزەنى ەرەكشە ۇلكەن كوپىر قۇرىلىسى نسانىنىڭ جۇمىس باسىندا ىارىكەن وزەنى ەرەكشە ۇلكەن كوپىرىنىڭ ارقالىعى سالىنىپ جاتقاندىعىن كوردى.

"ەرەكشە ۇلكەن كوپىر تۇتاس جەلىدە تۇتاستىرىلعاننان كەيىن ىارىكەن وزەننىڭ ەكى جاعاسىندا تۇرعىندار بارىس ـ كەلىستە 70 نەشە كيلومەتر جولدى ارتىق باسپ ينالىپ جۇرمەيتىن بولادى، ٴجۇرىس ـ تۇرىسى اناعۇرلىم قولايلىلاسا تۇسەدى"، ـ دەدى نساندى جۇرگىزۇشى ورىننىڭ قولباسشىسى جاڭ جىگو.

ىارىكەن وزەنى ەرەكشە ۇلكەن كوپىرى نسانى ٴدال وڭتۇستىك شىنجياڭ جوعارى جىلدامدىقتى تاس جولىنىڭ قۇم تەڭىزىن كەسىپ ٴوتىپ، جاسىل القاپقا تۇتاساندىعىنىڭ نقشام كورىنىسى.

تۇرپان ـ حوتان جوعارى جىلدامدىقتى تاس جولى تۇرپاننان باستالادى، كورلا، اقسۋ، اتۇش، قاشقار سياقتى جەرلەردى باسپ ٴوتىپ، ىاقتالار تۇسى حوتانعا جەتەدى، جالپى ۇزىندىعى 1900 نەشە كيلومەتر، شىنجياڭداعى ەڭ ۇزىن جوعارى جىلدامدىقتى تاس جول، سوندىاي ـ اق شىنجياڭداعى بىردەن ـ ٴبىر 6 ايماق ـ وبلىس ـ قالانى كەسىپ وتەتىن جوعارى جىلدامدىقتى تاس جول.

2019 ـ جىلى 8 ـ ايدا تۇرپان ـ حوتان جوعارى جىلدامدىقتى تاس جولىنىڭ تۇتاس جەلى قۇرىلىسى ىاقتاپ، حوتان ايماعى مەملەكەت جوعارى جىلدامدىقتى تاس جول تورابىنا رەسمي قوسىلدى. قاشقار قالاسى، حوتان قالاسى جوعارى جىلدامدىقتى تاس جولدىڭ ٴوزارا تۇتاسۋىن جۇزەگە اسىرىپ، 8 ساعاتتىق جول 4 ساعاتقا قىسقاردى، جول بويىندا بۇقارانىڭ سىرتقا شىعىپ جۇمىس ٴبىتىرىپ "كۇنبە ـ كۇن ۇيىنە ورالۋ" ارمانى رەالدىققا اينالدى.

ٴشول دالا، سارى قۇمنان شار تاراپقا تۇتاسقان داڭعىل جولعا دەيىن، جارىقتىقتان وزگەرىستەر ارا قاشقىنتىقتى جاقسىداتپ عانا قالماستان، ۋاقىتتى دا قىسقارتتى، ونان دا ماڭىزدىسى، جەرگىلىكتى بۇقارانىڭ كوز ايماسىن كەڭەيتۋىنە، كوزقاراسىن جاڭالاۋىنا، داموۋ كەڭىستىگىن كەڭەيتۋىنە كومەكتەستى.

پوسكام التىن تورابىعى مەملەكەتتىك ورمان باقشاسى ۇزاق جاسايتىندار سالتانا، مادەنيەت قىستاعىنا كىرگەنىمىزدە، شجياجۋاڭ شارۋالار شاتىنىعى سايابايىنىڭ قوجايىنى پاشاگۇل سامەت قازاننان جاڭا تۇسىرىلگەن تورە تاباق تاۋىق ەتىن قوناقتاردىڭ الدىنا قويۋمەن ابىگەرلەنىپ ٴجۇر ەكەن. تىگىنشىلىك دۇكەنىن جۇرگىزۋدەن قىستاققا قايتىپ شارۋالار شاتىنىعى سايابايىن اشۋعا دەيىن، پاشاگۇلدەگى وزگەرىس قايشىلىسقان قاتىناس تورابى مەن زىمىراعان كولىكتەر اعىنىنان ايرىلا المايدى. ونىڭ ٴوز سوزىمەن ايتقاندا، كولىكتەر اعىنى پوسكام التىن تورابىعى مەملەكەتتىك ورمان باقشاسىن "دۇماندىاتپ"، وعان جىلىنا 150 مىڭ يۋان اينالاسىندا تيجارات كىرىسىن الا كەلدى.

وڭتۇستىك شىنجياڭدا جوعارى جىلدامدىقتى تاس جول ارقىلى باقتىنى تۇرمىسقا كەنەلگەن بۇقارا تولپ جاتىر. قاتىناستىڭ داموۋىنان كولىكتەر اعىنى، ادامدار اعىنى، ينفورماتسيا اعىنى، قارجى اعىنى تولاسسىز قۇيىلىپ، وڭتۇستىك شىنجياڭنىڭ داموۋىنا قۋات جانە ومىرشەڭدىك كۇش قوستى.

اينالما جولدا باسپ وزدى، كاسپ سالاسى ۇتىمدى ورايدىڭ يگىلىگىن كوردى

وڭتۇستىك شىنجياڭنىڭ جەر اۋدانى كەڭ ٴارى شەت ـ شالعايعا ورنالاسقان، كەدەي ٴارى مەشەۋ بەت ـ بەينەسىن وزگەرتۋ ماشاقاتتى ەدى. بۇگىنگى تاڭدا مال باعمىشىلىعى، كىم ـ كەشەك توقماشىلىعى، ەگىن شارۋاشىلىعى قوسىمشا ونىمدەرىن جىنىتكەتي مانەرلەۋ، ەلەكتروندىق عىلىم ـ تەحنيكا... ٴبىر ـ بىرلەگەن كاسپ سالاسى جوقتان بار بولىپ، زورايۋدان قۇدىرەتتەنۋگە بەت الدى. وڭتۇستىك شىنجياڭداعى جالاڭ كاسپ سالاسىندى داموۋ ارناسى وزگەرىپ، 1 ـ، 2 ـ، 3 ـ كاسىپتەر قاتار ىلگەرىلەدى.

ىارىكەن اۋدانىنىڭ نان كاسپ سالاسى باقشاسىنا بارساڭىز، گاز ـ قاتار ٴتىزىلىپ تۇرعان 309 ٴتۇرلى تونارىدى كورەسىز. "جاپقان نانىمىزدىڭ ٴار جەرگە جەتكىزىلگەنىن كورىپ تونەشە ماقتانامىن"، ـ دەپ ٴسوزىن ساباقتاعان سادىق ابدىرەيىم: "قازىر مەنىڭ ايلىق كىرىسىم 2400 يۋاننان اسادى، بۇعان باعمىشىلىق كاسىبىنىڭ كىرىسىن قوساتىن بولسام، تۇرمىسىم ٴتىپتى دە جاقسارادى".

وڭتۇستىك شىنجياڭدا ٴتۇرلى ەرەكشەلىككە يە نان مادەنيەتى كاسپ سالاسى باقشاسىنان تاعى ٴبىر سپىراسى بار. قاشقار ايماعىنىڭ مىسالعا الار بولساق، نان، وتقا قاقتاۋ سياقتى مانەرلەۋ كاسپورىندارىنان، ەگىنشىلەر سەلبەستىك كووپەراتيۋى سياقتىلاردان 227سى (مۇنىڭ ىشىندە مانەرلەۋ كاسپورنى 44) بار، كۇننىڭ جابىلاتىن نان 4 ميللىون 250 مىڭنان اسادى، جىلدىق ٴونىم قۇنى 2 ميلليارد 500 ميللىون يۋان بولىپ، 20 مىڭنان استام ادامدى جۇمىستانۋعا باۋرايدى.

جولدار تۇتاسپ، بارلىق كاسپ گۇلدەندى.

"ٴبىز قويدىڭ قۇمالاعىن ورگانىكالى تىڭايتقىش ەتىپ، جاپىراقتى داقلدار مەن ەرەكشە جەمىس اعاشى ەگىمشىلىگىنە پايدالاندىق". "جەرگىلىكتى ورىندا قوي ەتىن تۇراقتى باعادا تىكە ساتۋ تۇيىننەن 1500دەن استامىن قۇرىپ، 1200دەن استام ادامدى تىكە جۇمىستاندىردىق"... 4 ـ ايدىڭ 14 ـ كۇنى قاراقاش اۋدانى شىنجياڭ ۋانفىڭ مال شارۋاشىلىعىن دامىتۋ شەكتى سەرىكتەستىگىندەگى ٴبىر ـ بىرلەگەن ماقتانارلىق ناتيجەلەر ٴتىلشىنىڭ تاڭدايىن قاقتىردى.

وسى سەرىكتەستىكتىڭ اكىمشىلىك ورىنباسار ديرەكتورى حۋاڭ حۋ بىلاي دەدى: "ٴبىز ٴوسىرۋ، باعۋ، سويۋ، ساتۋ ٴبىر تۇلعالاندىرىلعان جالپىلىق كاسپ سالاسى تىزبەگىن تۇلعالادىق. الداعى جەردە ٴبىز تيىن وزگەرتۋ قادامىمىزدى تەزدەتپ، وسىزاماندانعان مال شارۋاشىلىعى كاسىبىن جوعارى ساپادا دامىتۋدى قۇلشىنا ىلگەرىلەتەمىز.

بۇرىنعى كاسپ سالاسىنىڭ دارەجەسى جەدەل جوعارىلاپ، جاڭا كاسپ كۇيى جىلدام ازىرلەندى. بۇگىنگى تاڭدا تارام ـ تارام جوعارى جىلدامدىقتى تاس جولدى سۇيەنىش ەتىپ، وڭتۇستىك شىنجياڭ قىنىشىلقتان جىلدام قۇتىلىپ، جوعارى ساپالى داموۋعا قادام تاستاۋ جاڭا ساپارىن باستادى.

قارقىندى ارتتىرىپ، باقتىنى تۇرمىسقا تالپىندى

ەگىنشى وتباسىلارىمەن تىكە تۇتاسقان قاتىناستىرىلعان تەپ ـ تەگىس جولدار، اۋماققا ۇلاسپ گاز ـ قاتار تىزىلگەن بەيقۇت ۇيلەر، جاسىل جەلەككە ورانعان ەرەكشە كوكونىس جىلىجايلارى، ىرگە تەۋپ، تامىر تارتقان حالقتى اۋقاتتاندىرۋ كاسپ سالالارى، جۇزىنە كۇلكى ۇيىرىلگەن قاراپايىم جاندار. وڭتۇستىك شىنجياڭنىڭ بايتاق دالاسىندا تۇرپان ـ حوتان جوعارى جىلدامدىقتى تاس جولىن بويلاي زىمىراساڭىز، كوز الدىڭىزعا اسىم كارتيناداي باقتىنى كوردىنىس كولدەنەڭ تارتىلادى.

4 ـ ايدىڭ 12 ـ كۇنى قاعىلىق اۋدانى اقتاش قالاشعىنداعى كەدەيلەردى قونىس جاڭالاپ سۇيەمەلدەۋ ورنالاستىرۋ تۇيىننىنە ٴتىلشى قۇرىلعىلى ەگىن شارۋاشىلىعى بازاسىنداعى كوزدىڭ جاۋىن الاتىن الحورى گۇلىن، شۇاق گۇلىن، ٴلالا گۇلىن كوردى. "قازىر كۇننە 3000 يۋان اينالاسىندا گۇل ساتامىن، ەڭ كوپ بولعاندا 7000 يۋانعا دەيىن ساتتىم"، ـ دەدى ايتۇرسىن ابدىرەشيت ماقتانىشپەن.

ايتۇرسىننىڭ ويىنشا، ايلىق كىرىستىڭ 10 مىڭ يۋان بولۋىن قاتىناستىڭ قولايلىعىنان بولە قاراۋعا بولمايدى. "ٴۋيىم كەزىندە كوكيار اۋىلىندا بولاتىن، ول ارا تەڭىز دەڭگەيىنەن بيىك، قاتىناسى تۇيىق ەدى. وسى ارادا كوشپە كەلگەننەن كەيىن جوعارى جىلدامدىقتى تاس جولدان نەبارى 20 نەشە كيلومەتر قاشقىنتقا ورنالاستىم. زات كىرگىزۋگە قولايلى بولۋ ٴۋشىن، مەن شوفەرلىك كۋالىگى ەمتيحانىن تاپسىردىم، شوفەرلىك كۋالىگى قولما تيىسىمەن كولىك ساتىپ الامىن"، ـ دەدى ايتۇرسىن.

كەزىندەگى "كەزدەمە ساتىپ الىپ كىم تىگەتىن، جاماپ ـ جاسقايتىن كۇننەن" بۇگىنگى "ۇلگىسى ٴار الۋان، جاڭا كيمەدەر كوپ" كۇنگە دەيىن؛ كەزىندەگى "جۇپىنى داستارقان، قارىن تويدىرۋدىڭ ٴوزى باقىت" دەيتىن كۇننەن قازىرگى "قورەكتىگى بىركەلكى، قارا استىق پەن اق استىق سايكەستىرىلگەن" كۇنگە دەيىن؛ كەزىندەگى "قاراپايىم دا جاداعاي، جايلى تار كۇركەشەدەن" بۇگىنگى "زەردەلى ٴۋي جابدىقتارىنا، باقىت قويناۋىنا" دەيىن؛ كەزىندەگى "ٴجۇرىس ـ تۇرىس، زات تاسىمال قىين بولۋدان" بۇگىنگى "جوعارى جىلدامدىقتى تاس جول، قولايلى دا تەز بولۋعا" دەيىن... باقىتقا باستايتىن جوعارى جىلدامدىقتى تاس جولدا وڭتۇستىك شىنجياڭنىڭ وزگەرىسى بارلىق جەردە بەلەڭ بەرىپ، باقىت گۇلدەي قۇلپىرا اشىلدى.

(باسى 1 ـ بەتتە)

جولعا سۇيەنىپ بايىعان، جولعا سۇيەنىپ گۇلدەنگەن اسەرلى حيكايالاردى ەڭ كوپ ەستيسىز. كەڭ ـ بايتاق دالادا شىنجياڭ ٴشى اينالدىرا تۇتاستىرىلدى، شىنجياڭعا كىرىپ ـ شىعۋ تەزدەدى، شار تاراپقا تۇتاسقان تاس جول تورابىنان قولايلى، جوعارى ٴونىمدى تەمىر جول تورابىنا، ونان ٴجيى، قايشالىسقان كەڭىستىك اۋە لەنياسىنا دەيىن، بارعان ساين جيىلەگەن، بارعان ساين تەزدەگەن شىنجياڭ قاتىناس تورابى ەكونوميكالىق، قوعامدىق داموۋعا قارقىن ۇستەۋدى ىلگەرىلەتىپ، بۇقارانىڭ كەدەيلىكتەن ارىلىپ بايۇىنىڭ "دوڭگەلەك داۋلەت جولىنا" اينالدى. جول ىركىلىسسىزدەنىپ، بۇقارانىڭ ٴجۇرىس ـ تۇرىسىنا اناعۇرلىم قولايلىلىق تۇىلدى، كاسپورىندارىدىڭ ونىمدەرى الىس جەرلەرگە ساتىلدى، قارجى اينالىمى، ينفورماتسيا اينالىمى جىلدام شوعىرلانىپ، "تۇيىق قالتارىس جەر" "ىرىستى القاپقا" اينالعان حيكىمەت جازىلدى.

جوعارى جىلدامدىقتى تاس جولدى بويلاپ شىنجياڭعا نازار سالعاندا، "ۇلتتار ىنتىماعى ـــ ٴار ۇلت حالقىنىڭ جان تامىرى" دەگەننىڭ جۇرت جۇرەگىنە تەرەڭ ۇيالاعاندىعىن بايقايسىز. كوڭىل توعىسسا عانا جۇدىرىقتاي جۇمىلىپ تىعىز ىنتىماقتاسۋعا بولادى. شىنجياڭدا تەك تاس جول عانا ەمەس، كوزگە كورىنبەيتىن جۇرەك جولى دا تۇتاسىپ جاتىر. جوعارى جىلدامدىقتى تاس جولدا جۇرگەندە اسقار تاۋ، اساۋ وزەن، مايەكتى مادەنيەت كوزگە تۇسەدى، ٴار ۇلت بۇقاراسى كەڭ كولەمدە ارالاسقان، جان ـ جاقتى ىشتەسكەن، تەرەڭدەي توعىسقان جان سۇيىندىرەر كورىنىستەر دە نازاردان تىس قالمايدى. قاشقار بايىرعى قالاسىنان حوتاننىڭ تۇانچىڭنا دەيىن، قونىس جاڭالاۋ تۇيىننەن وسزاماندانعان سەحقا دەيىن، شىنجياڭعا كومەكتەسۋ قولباسشىلىق شتابىنان قىستاقتا تۇراتىن قىزمەت اترەتىنە دەيىن، ٴار ۇلت كادر ـ بۇقارانىڭ جۇرەگى تىعىز جاناستى، توعىستى، ٴوزارا ٴتۇسىنىسپ، ٴوزارا قۇرمەت ەتىپ، ٴوزارا سىيسىمدى بولىپ، ٴوزارا ٴالززات الىپ، ٴوزارا ۇيرەنىپ، ٴوزارا كومەكتەسىپ، جۇڭحۋا ۇلتى ورتاق تۇلعا تانىمىنىڭ تامىرى مەن مايەگى جۇرەگىنە تىك تەرەڭ تۇكپىرىنە ورنادى. جاسامىس قاريالاردان بالدىرعان بالالارعا دەيىن، ۇلتتار ىنتىماعىنىڭ ٴسوزىن سويلەپ، ۇلتتار ىنتىماعىنىڭ ٴسىن ىستەپ، ۇلتتار ىنتىماعىنىڭ سۇيىسپەنشىلىگىن تۇلعالادى، ٴبىر ـ بىرىمەن بىتە قايناسىپ، ٴبىر ـ بىرىنەن ايرىلماي، ٴار ۇلت كادر ـ بۇقاراسى انارداڭ داننىندەي تىعىز ىنتىماقتاسىپ، ٴبىرجاعادان باس، ٴبىر جەڭنەن قول شىعارا وتىرىپ دوڭگەلەك داۋلەتتىلىككە ۇمتىلۋ جولىندا ٴجۇردى.

جوعارى جىلدامدىقتى تاس جولدى بويلاپ شىنجياڭعا نازار سالعاندا، اناعۇرلىم كورىكەم بولاشاقتى قۇرۋداعى اقىل ـ پاراسات پەن كۇش ـ قۋاتتى بايقايسىز. وي جەلى توعىسسا داموۋدىڭ ورنىقتى، بايىندىلعىن ىلگەرىلەتۋگە بولادى. "وي جەلى جاڭارسا ٴورىس كەڭەيەدى"، جوعارى ساپالى داموۋ جولىندا ەگەر جول ىركىلىسسىزدەنسە نەگىزدىك تىرەك بەكەمدەلەدى، جۇرەك جولى توعىسسا كۇش ـ قۋاتتى شوعىرلاندىرۋ تۇعىرى ازىرلەنەدى دەلىنسە، وندا وي جەلىسىنىڭ توعىسۋى جاڭا جاعدايدى اشاتىن شەشۋشى شارا بولماق. جوعارى جىلدامدىقتى تاس جولدا جۇرسەك، ٴبىز مىنانى تەرەڭ سەزىنەمىز: تاۋدان كوشپە تۇسكەن مالشىلاردىڭ كوكونىس ەگەتىن مايتالماندارعا اينالۋىنىڭ استارىندا "حالىقتى وزەك ەتكەن" داموۋ يدەياسىنىڭ پارمەندى امالىتاتا ايگىلەنۋى جاتىر؛ تاقىر، قۇلازىعان تاۋلاردىڭ جاسىل جەلەك جامىلۋىنىڭ استارىندا "تۇنىق سۋ، جاسىل تاۋ ـــ باعالى بايلىق" ۇستانىمىنىڭ بەرىك ورناۋى جاتىر؛ بايلىق ابزالدىلىعىن ەكونوميكالىق ابزالدىلىققا اينالدىرۋدىڭ استارىندا "ساياحات ارقىلى شىنجياڭدى گۇلدەندىرۋ" ستراتەگياسىنىڭ بار كۇشپەن اتقارىلۋى جاتىر... "مەملەكەتتىڭ زور ىستەرىن" كوكەيدە ساقتاپ، وي جەلىسىن كەڭەيتىپ، ويدى جاڭالاپ، شىندىقتى ٴىس جۇزىنەن نزدەۋ مەن يدەيانى ازات ەتۋدى ۇشتاستىرىپ، جاڭا داموۋ كەزەڭىن يگەرىپ، جاڭا داموۋ ۇستانىمىن دايەكتىلەندىرىپ، جاڭا داموۋ ارناسىمەن توعىسساق، ٴسوز جوق، جوعارى ساپالى داموۋ مەن جوعارى ساپالى تۇرمىستىڭ جاڭا تاراۋىن جازا الامىز.

جول تابان استىمىزدا جايىلدى، ٴۋمىت جۇرەگىمىزدە لاۋلادى. جاڭا داۋىرىندەگى پارتيانىڭ شىنجياڭدى جونگە سالۋ جالپى جوباسىن تولىق، دالەـ ٴدال دايەكتىلەندىرىپ، تاس جولدى ىركىلىسسىزدەندىرۋ بارىسىندا ۇزاق ۋاقىت ۇلەس قوسىپ، جۇرەك جولىن ۇلاستىرۋ بارىسىندا زەيىن ـ زەردەمەن سۇيىسپەنشىلىكتى ارناپ، وي جەلىسىن تۇتاستىرۋ بارىسىندا دۇرىس جولدان تايماي جاڭالىق اشاتىن بولساق، ٴبىز، ٴسوز جوق، ارمانعا باستايتىن "جوعارى جىلدامدىقتى تاس جولدا" جاڭا بولاشاق اشىپ، كورىكتى شىنجياڭ قۇرۋ، وتان ارمانىن بىرگە جۇزەگە اسىرۋ ساپارىندا جاڭا شۇعىلا جازاتىن بولامىز.

(باسى 1 ـ بەتتە)

كاسپورىندارىدىڭ قارجى سۇرانىسىمەن ٴتىپتى دە دالمە ـ ٴدال، قولايلى تۇرده ۇشتاسا الادى. شاعىن، ۇساق كاسپورىندار تاماشا سالىق تاپسىرۋ سەنىمدىلىك ەستەلىگىنەن پايدالانىپ، مەكەمەدەن شقپاي ـ اق توراپتا قارىز الۋ ٴوتىنىشىن تولتىرىپ، ەڭ تەز بولعاندا 10 مينۋت ىشىندە، ەڭ جوعارى بولعاندا 5 ميللىون يۋان قارىز اقشا الا الاتىن بولدى.

شىنجياڭ شىنشى بولات ـ تەمىر شەكتى سەرىكتەستىگى بولات ماتەريالدارىن، قۇرىلىس ماتەريالدارىن، مەتال ماتەريالدارىن ساتۋمەن اينالىساتىن سەرىكتەستىك، ىندەت نقپالىنا ۇشىراعاندىقتان، كاسپورىن قارجى جاعىنان قىينشىلىققا ۇشىرادى. "بىلتىر 9 ـ ايدا ٴبىز ەلەكترونداق سالىق ىستەر مەكەمەسىنىڭ جولا قويعان 'بانكە ـ سالىق تاراۋلارى نقپالداستىق' ينفورماتسياسىن كورىپ، ٴۇرىمجى بانكەسىنە قارجى قۇراۋ قاجەتىمىزدى بىلدىردىك. بانكە سەرىكتەستىكتىڭ ٴىس جۇزىندەگى جاعدايى جانە كاسىپ قاجەتىن كوزدە ۇستاي وتىرىپ، بىزگە شۇەلياننىڭ حاۋشۇيدايىن ٴبىتىرىپ، سەنىمدى امانات ـ قارىز تاراتىپ، سەرىكتەستىكتىڭ قارجى قۇراۋ قيىن ماسەلەسىن شەشتى"، ـ دەدى سەرىكتەستىكتىڭ زاڭدىق ۋاكىلى شۇي فىڭ.

ساناققا قاراعاندا، بيىل 1 ـ توقسانىنىڭ سوڭىنا دەيىن اۋتونوميالى رايوندىق سالىق ىستەرى مەكەمەسى جالپى 28 بانكە كاسىبى فينانس قۇرىلىمدارىمەن سەلبەستىك كەلىسىمىنە قول قويىپ، جالپى تاراتقان سەنىمدى امانات ـ قارىز 15 ميلليارد 774 ميللىون يۋان بولعان.

(باسى 1 ـ بەتتە)

كوپ تۇتىنىلاتىن بايلىق تىيىندەگى ونىمدەر سياقتى تاۋارلار يمپورتىندا دا تاماشا تەبىن بايقالىپ، ەل ىشىندەگى كوكتەمگى ەگىس دايىندىعى جانە ٴوندىرىس، مانەرلەۋ قاجەتتىن پارمەندى قامتاماسىزداندىرعان.

قورعاس كەدەنى باقىلاۋ ـ باسقارۋ 3 ـ ٴبولىمىنىڭ 2 ـ دارەجەلى جۇرگىزۋشىسى ما كاي مىنالاردى ٴبىلدىردى: بيىل جۇڭگو ـ ەۋروپا كەزەكشى پويەزىنىڭ قاتىناۋ سانى زور مولشەردە ارتىپ، يمپورت ـ ەكسپورت زات تاسىمال مولشەرىنىڭ ورنىقتى ارتۋىن جەتەكتەپ، ەل ٴشى، حالىقارا سىندى قوس اينالىمنىڭ داموۋ ومىرشەڭدىك كۇشىن ايگىلەدى.

قورعاس كەدەنى شەكارا وتكەلىنىڭ ىركىلىسسىزدىگىنە كەپىلدىك ەتۋ ٴۇشىن، اۋىلدىق ۇكىمەتتەن قاراڭعىتاۋ قىستاعىنا دەيىنگى ارالىقتى قولىمەن سالىستىرىپ كورسەتتى، "قاراماققا جاقىن كورىنگەنمەن، ٴبىر رەت بارىپ ـ كەلۋىڭ مۇڭ!".

2017 ـ جىلدان بۇرىن قاراڭعىتاۋ قىستاعىنىڭ سىرتقى دۇنيەمەن تۇتاساتىن جولى جالعىز توپىراق جول بولاتىن. جول سماق وسى سوقپاق ٴارى تار، ٴارى ۇزاق، تاۋدى قاپتالداپ اينالىپ شعاتىن. كەي تۇستارىندا جول ٴۇزىلىپ قالعان، جۇرەكتى قىستاق تۇرعندارى تاسپەن، اعاش تاقتايشامەن شارباق كوپىر سالىپ قويادى.

"امالسىز قالعاندا بولماسا، كىم ول جولمەن جۇرەدى دەيسىز!"، ـ دەدى 71 جاستاعى قىستاق تۇرعىنى ساتتار مامەت، ادەتتە ۇيدە استىق قالماعاندا عانا ٴبىر ەر ادامدى جولسەرىككە شاقىرىپ، 2 ەسەككە ٴمىنىپ، 2 ەسەكتى قوسارعا الىپ، حاۋىپ ـ قاتەر ىشىندە اۋىلعا استىق ارتىپ اكەلۋگە بارامىز، بارار جولدىڭ وزىنە، از دەگەندە، 10 نەشە ساعات ۋاقىت كەتەدى.

قىستاق تۇرعندارىنىڭ نازارىندا وسى قاتەرلى جول قاراڭعىتاۋ قىستاعىن كۇنۇلۇندا اياق جەتپەس الاپقا اينالدىردى.

سول كۇندەردى اۋىزعا السا، قىستاق تۇرعندارىنىڭ شاعار مۇڭى كوپ: "سىرتپەن وتە السى، سىر ـ قويىڭ قانشا سەمىز بولسا دا، اقشاعا اينالدىرا المايسىڭ!"، "تەڭىز دەڭگەيىنەن بيىكتىگى 3000 ـــ 4000 مەتر، ٴبيداي مەن ارپادان تىس، نە ەگە الاسىڭ؟"، "بىرەۋ ـ مىرەۋ تۇتقىل اۋىرا قالسا، ۇيدە جاتىپ اجال كۇتكەننەن باسقا امال جوق...".

قىستاق كادرى بولعان قادىر قىستاقتاعىلاردىڭ دا بۇرىن باتىلدىقپەن وسى تاۋ جولىن جوندەگەندىگىن تەبىرەنە ايتتى، "جول جوندەلەتىنىن ەستىگەن ادامدار بار كۇشىن سالعانىمەن، توپىراق جولدى ٴسال كەڭەيتىڭكىرەپ، كوپىردى ٴسال بەرىكتەپ عانا قويا الدى".

كەدەيلىكتەن ارىلتۇدان قامال الۋ شايقاس دابىلى قاعىلعان سوڭ، قاراڭعىتاۋ قىستاعى جاڭا ورايلاردى قارسى الدى.

2017 ـ جىلى مەملەكەت 55 ميللىون يۋان قارجى قوسپ اۋىلدىق ۇكىمەتتەن قاراڭعىتاۋ قىستاعىنا تۇتاساتىن اۋىل ـ اۋىلدىق ۇكىمەتتەن بىرىكتىرىپ مالىمدەۋدى بار كۇشپەن اتقارىپ، ٴبىر تەرەزەدە ىنتەرنەت ارقىلى جىلدام ٴبىتىرۋ سياقتى ٴتۇرلى رەفورما شارالارىن جۇرگىزىپ، كاسپورىننىڭ ٴاربىر بۇىندا ٴىس ٴبىتىرۋ ۋاقىتتىن بارىنشا قىسقارتىپ، كەدەەننەن ٴوتۋ قارقىنىن جوعارىلاتتى.

2016 ـ جىلى قورعاس تەمىر جول شەكارا وتكەلىندە تۇڭعىش جۇڭگو ـ ەۋروپا كەزەكشى پويەزى قاتىناعاننان بەرى جۇڭگو ـ ەۋروپا كەزەكشى پويەزىنىڭ جىلدىق قاتىناۋ مولشەرى تالاي رەت تىڭ دەڭگەيگە جەتتى. قازىر شەكارا وتكەلىندەگى شەكارادان كىرىپ ـ شعاتىن جۇڭگو ـ ەۋروپا كەزەكشى پويەزى تيەيتىن تاۋاردىڭ ٴتۇرى مولايىپ 200 نەشە تۇرگە جەتىپ، تارالۋ اۋماعى ەڭ باستاپقى 2 مەملەكەت، 3 قالادان قازىرگى 18 مەملەكەت، 45 قالاعا جەتتى.

(باسى 1 ـ بەتتە)

اۋىلدىق ۇكىمەتتەن قاراڭعىتاۋ قىستاعىنا دەيىنگى ارالىقتى قولىمەن سالىستىرىپ كورسەتتى، "قاراماققا جاقىن كورىنگەنمەن، ٴبىر رەت بارىپ ـ كەلۋىڭ مۇڭ!".

2017 ـ جىلدان بۇرىن قاراڭعىتاۋ قىستاعىنىڭ سىرتقى دۇنيەمەن تۇتاساتىن جولى جالعىز توپىراق جول بولاتىن. جول سماق وسى سوقپاق ٴارى تار، ٴارى ۇزاق، تاۋدى قاپتالداپ اينالىپ شعاتىن. كەي تۇستارىندا جول ٴۇزىلىپ قالعان، جۇرەكتى قىستاق تۇرعندارى تاسپەن، اعاش تاقتايشامەن شارباق كوپىر سالىپ قويادى.

"امالسىز قالعاندا بولماسا، كىم ول جولمەن جۇرەدى دەيسىز!"، ـ دەدى 71 جاستاعى قىستاق تۇرعىنى ساتتار مامەت، ادەتتە ۇيدە استىق قالماعاندا عانا ٴبىر ەر ادامدى جولسەرىككە شاقىرىپ، 2 ەسەككە ٴمىنىپ، 2 ەسەكتى قوسارعا الىپ، حاۋىپ ـ قاتەر ىشىندە اۋىلعا استىق ارتىپ اكەلۋگە بارامىز، بارار جولدىڭ وزىنە، از دەگەندە، 10 نەشە ساعات ۋاقىت كەتەدى.

قىستاق تۇرعندارىنىڭ نازارىندا وسى قاتەرلى جول قاراڭعىتاۋ قىستاعىن كۇنۇلۇندا اياق جەتپەس الاپقا اينالدىردى.

سول كۇندەردى اۋىزعا السا، قىستاق تۇرعندارىنىڭ شاعار مۇڭى كوپ: "سىرتپەن وتە السى، سىر ـ قويىڭ قانشا سەمىز بولسا دا، اقشاعا اينالدىرا المايسىڭ!"، "تەڭىز دەڭگەيىنەن بيىكتىگى 3000 ـــ 4000 مەتر، ٴبيداي مەن ارپادان تىس، نە ەگە الاسىڭ؟"، "بىرەۋ ـ مىرەۋ تۇتقىل اۋىرا قالسا، ۇيدە جاتىپ اجال كۇتكەننەن باسقا امال جوق...".

قىستاق كادرى بولعان قادىر قىستاقتاعىلاردىڭ دا بۇرىن باتىلدىقپەن وسى تاۋ جولىن جوندەگەندىگىن تەبىرەنە ايتتى، "جول جوندەلەتىنىن ەستىگەن ادامدار بار كۇشىن سالعانىمەن، توپىراق جولدى ٴسال كەڭەيتىڭكىرەپ، كوپىردى ٴسال بەرىكتەپ عانا قويا الدى".

كەدەيلىكتەن ارىلتۇدان قامال الۋ شايقاس دابىلى قاعىلعان سوڭ، قاراڭعىتاۋ قىستاعى جاڭا ورايلاردى قارسى الدى.

2017 ـ جىلى مەملەكەت 55 ميللىون يۋان قارجى قوسپ اۋىلدىق ۇكىمەتتەن قاراڭعىتاۋ قىستاعىنا تۇتاساتىن اۋىل ـ قىستاق تاس جولىن سالدى. جول قۇرىلىسىنا قاجەتتى ماتەريالدىڭ ٴبارى 200 كيلومەتر شالعايداعى حوتان قالاسىنان تاسىلعاندىقتان، وعان قوسا قۇرىلىس اۋماعىندا دۇركىن ـ دۇركىن تاۋ كوشكىنى، لاي كوشكىنى تۇىلىپ، 40 كيلومەترلىك وسى ٴبىر "ۇساق تامىرداي" جول تۇپ ـ تۇرا 7 ايدا ارەڭ تۇتاستىرىلدى.

جول تۇتاستىرىلسىمەن قاراڭعىتاۋ قىستاعىنا ەلەكتر جەتكىزىلدى، سۋ جاقسارتىلدى، ينتەرنەت جەتكىزىلدى... ٴتۇرلى قۇرىلىس جەدەل ٴجۇرىلدى. پىڭ گاڭ ـ ي بىلاي دەدى: "قىستاق عانا بىرنەشە جىلدا بۇل ارا 'جوقتان بار بولۋعا' دەينگى ٴداۋىردى باستان كەشىردى".

قازىر ساتتار قورالى قويى مەن قويشى تاياعىن كەنجە ۇلىنا تاپسىرىپ بەرىپ، ٴوزى زەينەتتە، ٴار كۇنى تاۋىقتارعا جەم بەرەدى، كوكونىس ەگەدى، دىر ـ دۇماندى قالاسا لەنيا كولىگىنە ٴتۇسىپ، 2 ساعاتتا اۋىل ورتالعىنا، 4 ساعاتتا حوتانعا توتە جەتىپ بارادى.

بىلتىر بوس وتىرا المايتىن قادىر قىستاقتىڭ جول قورعاۋشىسى بولىپ قابىلدانعان، قاراڭعىتاۋ قىستاعىنان سىرتقا تۇتاساتىن جاڭا جولدى قورعاۋدا.

بۇل جاڭا جول قاراڭعىتاۋ قىستاعىنىڭ مانىندە مالشىلار نازارىندا قۇتتى قونىسقا اينالدىردى.

بۇگىنگى تۇرمىستارىن تىلگە العاندا، قىستاق تۇرعندارىنىڭ بويىن قۇانىش پەن ماقتانىش كەرنەي بىلاي دەيدى: "قىستاعىمىزدىڭ قويالارى 'مينەرالدى سۋ ٴىشىپ، جۇڭگوشا ٴدارى ٴشوپ جەيدى'، باعاسى دا، ارينە، جوعارى بولادى!"، "قىستاقتاعى جەكە كولىكتەر 35 بولدى، تاعى 100 نەشە ادام شوفەرلىك كۋالىگى الۋعا ەمتيحان بەرۋدە!"، "ىندەتتىڭ الدىندا قىستاقتىڭ كەشكى بازارىندا مالاتاڭ، قاقتامالار، سالقىن كەسپە دە شعارىلاتىن، ٴبىر جايما ورىننان ٴبىر كەشتە نەشە 100 يۋان اقشا تابا الاسىڭ!".

2019 ـ جىلعا دەيىن قاراڭعىتاۋ قىستاعىنداعى 783 كەدەي تۇڭعىلدەي كەدەيلىكتەن ارىلدى.

(شىنحۋا اگەنتتىگىنىڭ ۇرىمجىدەن بەرگەن حابارىنان)